

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. IV. An, & quæ pœnæ incurrantur, vel non incurrantur ante sententiam
Judicis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

liter, idem manet dispositum, etiam uno deficiente; ergo à fortiori, ubi procedit ex duplici fine totali, uno principaliter, altero secundario, si manet finis principalis. 3. licet matrimonium sine Parocho, & testibus contractum in loco, ubi dispositioni Concilij Tridentini locus est, in pœnam matrimonij sic contracti sit irritum; quia tamen inhabilitas ad sic contrahendum inducta non est principaliter in odium delicti, sed ad cavenda alia mala, quæ sequebantur ex clandestinis matrimonijs, & illa nullitas in odium delicti solum respicitur secundario; etiam stante ignorantia hujus irritationis, manet idem dispositum circa inhabilitatem, & contractus nullitatem.

1240. Resp. transf. ant. si loquatur de fine legis *intrinseco*, non *extrinseco*, ut diximus a libi. Hoc ipso autem, quod legis (quæ gravamen imponit in odium delicti, non imposituræ id aliàs tali actui, nisi contineret culpam formaliter imputabilem) finis *intrinsecus* sit gravamen supponens delictum, hoc principaliter imponitur in odium delicti, consequenter principaliter est pœna. Ad 1. prob. concedo, quod cadente minùs principali fine legis *extrinseco*, adhuc stet, quod est dispositum à lege, si stet finis principalis legis *intrinsecus*; non autè si cadat finis legis *intrinsecus*, & stet finis legis *extrinsecus*; ubi not. esto finis legis *intrinsecus*, collatus cum fine legis *extrinseco* (relatè ad hunc) sit minùs principalis (qualiter finis *intrinsecus* artis, seu actuum regulantium relatè ad finem artis *extrinsecum*, nempe quæsitum ab artifice habet rationem medij, consequenter intenditur ab artifice minùs principaliter) relatè tamen ad ipsam legem esse finem principalem legis.

1241. Ad 2. prob. & transf. ant. si sermo sit de duplici fine totali *intrinseco* ipsius legis; non autem si unus sit finis legis *intrinsecus*, alter *extrinsecus*. Unde si finis legis *intrinsecus* sit imponere gravamen in odium delicti; & per hoc Legislator intendat ulteriùs alium finem v. g. cavere alia mala, &c. in quæstione *an gravamen illud primario, & principaliter, an solum secundario pœna sit?* non est judicandum de illo gravamine spectato fine *extrinseco*, sed *intrinseco*. Cum autem certum sit, id, quod comparatione legis est

finis *intrinsecus*, esse principaliter intentum à lege, quàm, quod est finis legis solum *extrinsecus* (aliàs omnes leges essent favorabiles, cum omnes ex fine Legislatoris respicere debeant commune bonum Reipublicæ, pro qua constituuntur) quando gravamen impositum ex odio delicti, seu pœna, est *finis intrinsecus legis*, illa semper censenda est principaliter intenta.

Ad 3. prob. Resp. ea verba Tridentini, quibus declarat, matrimonium clandestinè contractum, esse irritum ac nullum, postquam omnes Christi fideles reddidit inhabiles ad contrahendum matrimonium sine præsentia Parochi, & testium, non continere novam dispositionem, sed tantum declarationem prioris dispositionis de inhabilitate ad contrahendum sine præsentia Parochi & testium; nimirum, quod nulliter agant, si nihilominus sic contrahant. Unde sicut dispositio declarata non est ullo modo pœnalis, cum non statuatur ea inhabilitas in odium delicti; sic nec dispositio declarans est pœnalis; ergo dicta probatio errat in supposito.

§. IV.

An, & quæ pœnæ incurrantur, vel non incurrantur ante sententiam Judicis?

Supponendum 1. posse nos validè ob-
 Sligari per leges humanas ad pœnam tam privativam, quàm positivam, ante Judicis sententiam, modò sit moderata, & humanæ conditioni non admodum difficilis. Hoc enim exigere potest bonum commune. Per pœnam privativam intelligo, cujus effectus est privatio, cujusmodi sunt omnes censuræ, inhabilitates, irritationes, & annullationes actuum; positiva verò dicitur ab actione, quæ necessaria est in executione, ut fiat vel à delinquente, vel alio, ut vitæ privatio, mutilatio, multæ, exilium, &c. Dixi: *modo sit moderata*. Nam valde difficilis, & acerba non expedit, cum pauci eam sint peracturi, & potiùs foveat rancores etiam justos; quidquid autem Reipublicæ non est expediens, Legislator præcipere non potest; ergo. Hinc Legislator non potest delinquentem obligare, ut ipso facto teneatur ad aliquam actionem exercendam, ex qua

qua valde graviter ejus vita, fama, vel honor periclitetur; ita Castropalaus tom. 1. D. 2. tr. 3. p. 1. n. 5.

1244. Suppono 2. censuras, & pœnam irregularitatis provenientes ex delicto, non expectatâ Judicis sententiâ, statim incurri, nisi aliud in sententia clarè exprimeretur. Ratio sumitur ex consuetudine jam recepta, & communi omnium consensu. Not. autem sæpè à jure Tridentini, & alijs, non in pœnam, vel *ut pœnam*, sed *ut formam* Reipublicæ bono necessariam, & utilem, induci, fierique annullationes contractuum, personarum inhabilitates, &c. sic annullatur contractus matrimonij clandestinus, alienatio bonorum Ecclesiasticorum præscriptis solennitatibus non adhibitis, &c. quæ licet defacto ex mente legis non habeant rationem pœnæ, imponi tamen possunt in punitionem, & detestationem delicti; quibus positis:

1245. Resp. 1. defacto nullam pœnam *positivam* (quæ nimirum ad sui executionem postulat actionem) ita annexam esse delicto, ut contrahatur ante sententiam, saltem declaratoriam criminis; ita D. Thomas 2. 2. q. 62. a. 2. *in corp. & ad 3.* Sanchez l. 7. *matr.* D. 91. à n. 2. dicens esse omnium Theologorum, & utriusque juris Professorum; Suarez l. 5. c. 7. n. 6. &c. Ratio est, quia defacto nec in jure civili, nec in Canonico ulla reperitur pœna positiva imposita ipso facto sic incurrenda, ut etiam ante sententiam criminis declaratoriam incuratur; tum quia id non est necessarium ad rectam Reipubl. gubernationem; tum quia Reus aliàs exequendò pœnam obligaretur ad manifestandum proprium delictum.

1246. Resp. 2. ex pœnis privantibus *jure quasi* ferè nullam esse, quæ ad plenam sui executionem non prærequirat sententiam Judicis, declaratoriam criminis, quod verum est, licet in lege additum sit: *ipso facto, ante declarationem, vel nulla facta declaratione.* Rationem Doctores desumunt. 1. ex trita regula juris in 6. quòd *in pœnis benignior interpretatio sit faciendâ.* 2. ab exemplis in jure expressis. Sic in c. *cum secundum leges, de hæreticis in 6.* dicitur, quòd hæreticorum bona *ipso jure, & facto*, cedant filco, & cadant; & tamen in eod. c. dicitur, quòd illa ante Judicis sententiam relinquere non teneantur. Ca-

pitulum autem allegatum loquitur de hæreticis non toleratis: sicuti hæretici ipso facto spoliantur omnibus bonis, ita simoniaci beneficijs obtentis, & obtinendis, ita ut ad hæc, & ad illa fiant inhabiles; ita Trident. *sess. 24. de reform. c. 18.* Idem habetur in constitutione Pij V. & tamen simoniaci non obligantur ijs renuntiare patratò delictò; aliàs sæpè obligarentur ad se ipsos manifestandos, vel ad sufferendam gravem necessitatem.

Præmissam sententiam tenent Lessius 1247. l. 2. *de Jure & Just. c. 29. d. 8. c. 34. & c. 25. d. 26. & 27.* Sanchez l. 3. *de matrim.* D. 53. à n. 5. Vasquez *de legibus D. 178. à n. 25.* Dixi autem, *ferè nullam*, ut exciperem pœnam, quæ conjuges incestuosi privantur petitione debiti, quæ incurritur non prærequiritâ sententiâ Judicis. Ratio est eadem, quæ adfertur pro censuris, & irregularitatibus nascentibus ex delicto, nimirum usus, & recepta ab omnibus consuetudo, quæ dictis legibus videtur hanc virtutem indidisse.

Resp. 3. ex pœnis privantibus *jure acquirendo* complures esse, quæ non expectatâ Judicis sententiâ declaratoriâ in utroque jure incuruntur. Sic recipiens beneficium curatum, sine Sacerdotio, si intra annum culpâ suâ non ordinetur, obligatur illud dimittere, & est ipso facto ejus titulo privatus, c. *licet, de elect. in 6.* Sic beneficiati non recitantes horas canonicas, ipso facto fructus ejus non faciunt suos, proinde pro rata omisæ recitationis obnoxij sunt restitutioni; ita Pius V. *ex motu proprio, in bulla incip. Ex proximo Lateranensis Concilio.*

Dices: dantur plures leges pœnales cum clausulis: *ipso facto, absque ulla declaratione*, &c. quæ falsæ forent, si Judicis sententiam præquirerent; vel saltem frustra apponerentur: 2. sic nulla foret distinctio legis pœnalis in eam, quæ est *lata*, ac illam, quæ est *ferenda sententia.* R. 1. negandò ea verba fore frustranea, & nullum habitura effectum distinctum à sententia ferenda. 1. quia operantur sententiam actu condemnatoriam ad pœnam; & pœnæ declaratoriam. 2. operantur, quòd transgressor etiam ante declarationem criminis sit obnoxius privationi. 3. quòd ejus acta fiant obnoxia rescindibilitati, quorum nullum operatur

sententia solum ferenda. Deinde in casu, quo à lege ipso facto privaris beneficiò, officiò, vel alijs bonis, teneris primò post sententiam criminis declaratoriam restituere fructus fisco petenti, & si bona alienaveris in damnum fisci, potest rescindi contractus. Secundò mortuo delinquente possunt hæredes conveniri ad persolvendam penam realem, quam defunctus debebat; qui effectus non contingunt in casu, quo lex pœnalis est ferendæ sententiæ; ergo illa verba, de quibus in objectione, non sunt frustranea.

1250. Ex hoc collig. leges, quæ imponunt pœnam ipso facto incurrendam, ferri sub conditione declarationis delicti, hinc habent se, sicut omnes aliæ leges conditionatæ, quarum obligatio conditione impleta integrè confurgit; ita maximè Castropalaus *tom. 1. tr. 3. D. 2. p. 2.* Unde mirum non est, quòd non statim obligent integrè, patratò delictò; cum necdum omnis conditio, ad integram obligationem necessària, sit posita. Hinc quando dicitur: *ipso facto, absque alia declaratione*, intelligitur *absque alia declaratione pœnæ*; non autem, *absque alia declaratione delicti*.

Cum enim ipsa lex declaret, & imponat pœnam, supposita declaratione criminis, frustra ad incursum pœnæ expectaretur alia ejus declaratio; sic Castropalaus *cit. p. 2.*

1251. Pro solut. contrariorum not. 1. in textu c. *Pro humani, de homicid. in 6.* quo privantur, ipso facto, officiò, & beneficiò, ut liberè alijs conferri possint, qui occidunt alios per assassinos, addi hæc verba: *postquam probabilibus constiterit argumentis, aliquem tam execrabile scelus admisisse*; quibus significari notitiam in iudicio, vult Felinus *in c. 2. de fide instrument. n. 9.* Suarez *l. 5. de legib. c. 8. n. 15.* adeoque non sine sententia, sed postquam constiterit; ergo non ipso jure.

1252. Not. 2. cum in Extravag. *Ambitiose, de reb. Eccles. non alien.* dicitur, quòd Prælati inferiores, & Rectores Ecclesiarum alienantes bona suorum beneficiorum contra præscriptum illius legis, beneficijs privati existant *ipso facto, & absque alia declaratione*, intelligi absque alia declaratione pœnæ, non criminis, juxta *n. 1250.* Addit P. Suarez *cit. n. 4.* hanc constitutionem pœnalem non esse usu receptam.

Not. 3. constitutiones Papales, quibus ipso facto, & absque alia declaratione, beneficijs obtentis simoniaci confidentiales, vel recipientes in Curia aliquid pro gratia, & justitia, aut Examinatores simoniam in examine committentes, sufficienter salvari, quòd non requirant ulteriorem declarationem pœnæ, sed criminis, juxta dicta *n. 1250.* Satisfit enim intentioni eorum, si delinquens à die commissi criminis maneat obnoxius privationi, ut nihil desideretur amplius ad ejus effectum, quam declaratio delicti; sic Castropalaus *cit. P. 1. tr. 3. D. 2. p. 2. n. 10.*

Not. 4. in illis casibus, quibus diximus ad incurrendam pœnam *cum effectu*, quæ ipso facto est annexa delictò, requiri sententiam criminis declaratoriam; hoc ita esse accipiendum, ut talis pœna nullo modo possit executioni mandari, nisi ea declaratio interveniat. Ratio est, quia secus pœna non est integrè incurta, ut patet in allatis exemplis *n. 1250.* sic Farinacius *p. 2. fragment. crimin. à n. 157.* ad quam declarationem esse necessariam citationem tenet idem à *n. 167.* Julius Clarus *in pract. §. fin. q. 31. n. 3.* & alij.

§. V.

An pœna conventionalis debeat ante Judicis sententiam?

Dupliciter conveniri potest inter partes de pœna alteri persolvenda ab eo, qui recesserit à contractu inito. 1. si expriment, quòd, qui non steterit contractui, absque ulteriori Judicis functione teneatur tantum solvere; 2. si id non expriment, sed solum se obligent ad standum contractui, & solvendam tantam pœnam, si resilièrint. In primo casu, si talis pœna aliàs licitè, ac validè deducatur in pactum, eam deberi etiam ante Judicis sententiam, communis tenet cum Suarez *l. 5. de legibus c. 6. à n. 9.* Nam id totum in ejusmodi casu pendet ab intentione contrahentium.

In secundo autem casu probabilior videtur ea opinio, quæ tenet, pœnam illam non deberi ante Judicis declarationem. Ratio, quæ id probabilius suadet, est, quòd in dubio de intentione contrahentium, ubi aliud non expriment, censendi sint legem